

Handläggare
Kajsa Rydergård
Telefon: 08-508 31 944**Till**
Kulturnämnden
2018-01-30

Ett Stockholm för alla - förslag till Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023. Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Kulturförvaltningen föreslår att kulturnämnden beslutar:

- Att som svar på remissen överlämna kulturförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen

Robert Olsson
KulturdirektörLena Nilsson
Administrativ chef

Sammanfattning

Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023 ska användas av stadens nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med att identifiera, förebygga och undanröja de hinder för delaktighet i omgivningen som bristande tillgänglighet och ojämlika levnadsvillkor medför för personer med funktionsnedsättning. Programmet ersätter ”Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011-2016”.

Kulturförvaltningen välkomnar programmet, och ser det som värdefullt i arbetet på väg mot att göra förvaltningens verksamheter tillgängliga för alla, oavsett funktionsnedsättning. Kulturförvaltningen ser dock att några områden kräver förtydliganden; bland annat efterfrågas en tydligare beskrivning av funktionshinderrådets roll i stadens beredningsprocesser. Kulturförvaltningen önskar även att programmet hade en tydligare ansvarsfördelning gällande kunskapsspridning och utbildningsinsatser vid införandet av programmet.

Underlag för beslut

Remiss av Ett Stockholm för alla – Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023, som inkom till kulturförvaltningen 2017-11-17. Dnr KS 171-1831-2016. Remisstiden sträcker sig till den 16 februari 2018.

UTLÅTANDE

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av kulturförvaltningens administrativa stab i samråd med kulturstrategiska staben, stadsbiblioteket, stadsmuseiavdelningen, kulturskolan samt kulturnämndens råd för funktionshinderfrågor.

Remissen

Syfte

Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023 ska användas av stadens nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med att identifiera, förebygga och undanröja de hinder för delaktighet i omgivningen som bristande tillgänglighet och ojämlika levnadsvillkor medför för personer med funktionsnedsättning. Arbetet ska bedrivas med ett funktionshinderperspektiv, vilket innebär:

- att med universell utformning skapa lösningar som redan från början är tillgängliga för alla
- att åtgärda befintliga brister i tillgänglighet
- att använda individuella stöd och lösningar till de som behöver det
- att förhindra alla former av diskriminering av personer med funktionsnedsättning.

Programmet ersätter ”Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011-2016”.

Fokusområden

Programmet utgår från åtta fokusområden:

1. Rätten till arbete och försörjning
2. Rätten till utbildning och att få det stöd som behövs för att nå kunskapsmålen
3. Rätten att kunna förflytta sig, vistas i och använda Stockholms inne- och utemiljö samt att ha en fungerande bostad och garanteras säkerhet i kris

4. Rätten till information och kommunikation samt att få tillgång till ny teknik
5. Rätten till bästa möjliga hälsa
6. Rätten till individuellt stöd
7. Rätten till en meningsfull fritid
8. Rätten att delta i demokratin

Kulturförvaltningens verksamhet berörs framför allt av område 1, 3, 4 och 7 och 8.

Genomförande och uppföljning

Stadens nämnder ska genomföra programmet inom ramen för ordinarie planering och uppföljning av verksamheten, och aktiviteter ska tas fram och följas upp i samråd med nämndernas funktionshindersråd. Programmet lämnar under respektive fokusområde förslag på indikatorer som kan användas för uppföljning på området.

Stadens nämnder ansvarar själva för att det finns tillräcklig kunskap i organisationen för arbetet med att genomföra programmet. Kommunstyrelsen kommer dock att genomföra utbildningsinsatser i samband med implementeringen av programmet.

Kulturförvaltningens synpunkter

Kulturförvaltningen välkomnar programmet, och ser det som värdefullt i arbetet på väg mot att göra förvaltningens verksamheter tillgängliga för alla, oavsett funktionsnedsättning. Kulturförvaltningen instämmer också med programmets val av fokusområden samt förslag till genomförande och uppföljning. Programmet föranleder ett flertal åtgärder både inom kulturförvaltningens egna verksamheter, men också gällande uppföljning av utbud och tillgänglighet inom det fria kulturliv som erhåller stöd av staden.

Relevanta indikatorer är avgörande för att programmet ska få ett reellt avtryck i verksamheterna. Kulturförvaltningen ser positivt på de föreslagna indikatorerna och att det tydligt framgår att de kan anpassas utifrån nämndens verksamhet. Det är även positivt att förvaltningen i ett tidigt skede fick lämna förslag på indikatorer för det fokusområde som hade mest bäring på kulturnämndens uppdrag.

Kunskap om funktionshinderfrågor, samt en tydlig fördelning av ansvaret för kunskapsspridningen, är kritiskt för att programmet

ska kunna genomföras på ett bra sätt. Förvaltningen vill särskilt betona vikten av tydlighet gällande ansvar för kunskapsförmedling och uppföljning av programmet.

Synpunkter på programmets fokusområden och förslag på indikatorer

1. Rätten till arbete och försörjning

1.1. Tillgängligheten på stadens arbetsplatser ska öka
Programmet anger att staden som arbetsgivare ska arbeta för att öka tillgängligheten så att personer som har en funktionsnedsättning i större utsträckning ska kunna få och behålla ett arbete. Motsvarande ansvarstagande ska efterfrågas hos andra arbetsgivare, i upphandlingar och vid bidragsgivning. Kulturförvaltningen anser att det kommer att behövas en stadsgemensam vägledning om hur frågan om tillgänglighet på arbetsplatser ska hanteras vid upphandlingar.

1.2 Staden ska vara ett föredöme som arbetsgivare

I programmet anges att staden aktivt ska erbjuda personer med funktionsnedsättning anställning, praktikplatser och sommarjobb. Kulturförvaltningen erbjuder varje år ett antal sommarjobbplatser, och ser det som en möjlighet att i framtiden marknadsföra sommarjobben mot dagliga verksamheter och gymnasiesärskolan.

3. Rätten att kunna förflytta sig, vistas i och använda Stockholms inne- och utemiljö samt att ha en fungerande bostad och garanteras säkerhet i kris

Fokusområdet belyser allas rätt att kunna förflytta sig i, få tillgång till och kunna använda stadens olika miljöer. För kulturförvaltningens verksamheter är området sammankopplat med fokusområde 7, ”Rätten till en meningsfull fritid”, eftersom fysisk tillgång till verksamheternas lokaler ofta är en förutsättning för att kunna tillgodogöra sig stadens kulturutbud.

3.1 Alla ska kunna förflytta sig, vistas i och använda Stockholms stads miljöer

Under detta fokusområde föreslås indikatorn ”Andel verksamheter som redovisar sin tillgänglighet under Hitta och jämför service”. Kulturförvaltningen anser att indikatorn är relevant, och ser att förvaltningen kommer att behöva göra nödvändiga justeringar i *Hitta och jämför service* bland annat gällande tillgängligheten i stadens bibliotek. De flesta av stadens bibliotek uppfyller tillgänglighetskraven, men det finns en utmaning med enstaka äldre lokaler med inbyggda begränsningar.

Stadsbiblioteket kommer även att behöva säkerställa tillgången till hörselslingor i bibliotekets lokaler.

3.2 Planera och bygga rätt från början

Kulturförvaltningen står inför ett antal större ny- och ombyggnadsprojekt där tillgängligheten kommer att behöva belysas redan på planeringsstadiet. Kulturförvaltningen hade önskat att programmet gav exempel på hur funktionshinderrådets kompetens kan tillvaratas i ett tidigt skede vid större lokalprojekt.

En särskild aspekt är tillgängligheten i en byggnadsminnesförklarad byggnad som Södra stadshuset, Stadsmuseet Slussen, som öppnar den 1 november 2018. Trots många små trappsteg och smala dörrar kommer i stort sett hela byggnaden att vara tillgänglig för rullstolsburna besökare. I den kommande utställningen har också stort fokus lagts på tillgänglighet i form av taktila kopior, miljörum och ett enkelt språk i alla texter.

3.3 Hinder i byggd miljö ska åtgärdas

Programmet anger att alla enkelt avhjälpbara hinder i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser ska åtgärdas enligt Boverkets föreskrifter. Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska ha en aktuell plan för arbetet med enkelt avhjälpbara hinder som de rör över. Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för tillsynen av att reglerna för enkelt avhjälpbara hinder följs.

Kulturförvaltningen har en aktuell plan för arbetet med enkelt avhjälpbara hinder och kommer utifrån denna se över möjligheterna att finansiera åtgärder stegvis. Stadens lokalpolicy förhindrar dock att förvaltningen gör några omfattande investeringar i annans fastighet.

4. Rätten till information och kommunikation samt att få tillgång till ny teknik

Fokusområdet har många beröringspunkter med kulturförvaltningens verksamheter, och förslagen under fokusområdet ”Rätten till information och kommunikation samt att få tillgång till ny teknik” är i linje med kulturförvaltningens arbete med tillgänglighet och inkludering. Utifrån Stockholms stads vision om *Ett Stockholm för alla* arbetar förvaltningen aktivt för en verksamhet på lika villkor, ett rikt och tillgängligt kulturutbud och invånarnas möjlighet till dialog och involvering. Förvaltningen följer stadens riktlinjer och utveckling för tillgänglighet och inkludering.

Kulturförvaltningen driver även egna frågor, bland annat genom utbildning i inkluderande kommunikation för kommunikatörer. Kulturförvaltningen har också tillsammans med stadsledningskontorets kansli för mänskliga rättigheter tagit fram den interna webbutbildningen *Allas rätt!*, om att förebygga och motverka diskriminering i Stockholms stad. Appen Bibblix, framtagen av Digitala biblioteket vid Stockholms stadsbibliotek, är utvecklad med barns behov och önskemål i fokus. Stockholms stadsbibliotek köper även sedan länge in olika medier för personer med funktionsvariationer, t.ex. storstil, Daisy-talböcker, Bok & Daisy och lättläst.

4.1 Alla ska kunna få information och kommunicera med stadens verksamheter

Kulturförvaltningen anser att den föreslagna indikatorn ”Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens e-tjänster och andra digitala lösningar är tillgängliga” kan vara svår att omsätta i praktiken. Istället för att mäta den upplevda tillgängligheten, anser kulturförvaltningen att det kan vara lämpligare att mäta de insatser som faktiskt görs på området.

7. Rätten till en meningsfull fritid

”Rätten till en meningsfull fritid” är det avsnitt som har störst bäring på kulturförvaltningens verksamheter. Förvaltningen har deltagit i arbetet med att ta fram förslag på indikatorer för fokusområdet, varför de har en tydlig förankring i och relevans för kulturförvaltningens verksamhet.

7.1 Skapa förutsättningar för en meningsfull fritid för alla

Kulturförvaltningen ser positivt på den föreslagna indikatorn ”Andelen inskrivna elever på kulturskolans resurscenter i relation till andelen elever på Stockholms grund- och gymnasiesärskolor”, som kommer att användas i kulturskolans verksamhetsplan 2018. Förvaltningen har även underlag för att kunna redovisa statistik för indikatorn ”Andelen beviljade stöd till kulturprogram som riktar sig till personer med funktionsnedsättning”.

7.2 Åtgärda hinder i de lokaler och miljöer som används

Liksom angavs under fokusområde 3 föranleder programmets förslag en del åtgärder för kulturförvaltningens del, både gällande framkomlighet i vissa av förvaltningens lokaler och gällande tillgång till hörselslingor.

7.3 Samverka med föreningsliv och andra aktörer

Enligt programmet bör staden ställa krav på tillgänglighet vid bidragsgivning. Den indikator som föreslås är ”Andel aktörer

som beviljats stöd till kulturprogram som bedriver verksamhet i lokaler som är fysiskt tillgängliga för personer med funktionsnedsättning”. Idag finns inga utarbetade verktyg för att följa upp detta, men kulturförvaltningen ser positivt på förslaget och ser hur en modell för uppföljning skulle kunna arbetas fram inom kulturstödsverksamheten.

8. Rätten att delta i demokratin

8.1 Personer med funktionsnedsättning ska kunna rösta, ha politiska uppdrag och delta i demokratin mellan valen
Eftersom många av stadens bibliotek fungerar som förvalsklokal välkomnar kulturförvaltningen indikatorn ”Andel vallokaler i samband med de nationella valen som är tillgängliga för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga”. Vissa av de bibliotek som används som förvalsklokal kommer att ha svårt att uppfylla kraven på tillgänglighet. Det är därför positivt på att frågan lyfts på central nivå i staden.

8.2 Personer med funktionsnedsättning ska kunna delta i demokratiska beslutsprocesser

Precis som kulturnämndens funktionshinderråd framför i sina synpunkter på remissen (se avsnittet ”Funktionshinderrådets synpunkter” nedan) saknar kulturförvaltningen en tydlig beskrivning av funktionshinderrådets roll i stadens beredningsprocesser i programmet. Även den utvärdering av ”Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011-2016” som Ramböll gjort på uppdrag av staden inför revideringen av programmet visar att funktionshinderråden har stor potential som inte har utnyttjas fullt ut.

Kulturförvaltningen ser nämndens råd för funktionshinderfrågor som en viktig resurs vid genomförandet av programmet, både när det gäller att granska tillgänglighet i befintliga verksamheter och lokaler och lämna synpunkter vid ny- och ombyggnationer. Kulturförvaltningen anser därför att funktionshinderrådets roll bör lyftas under det här avsnittet som ett sätt för personer med funktionsnedsättning att delta i demokratiska beslutsprocesser.

Programmets genomförande

Kulturförvaltningen anser att det finns en viss tvetydighet i programmet angående ansvaret för kunskapen på området. Det anges både att nämnden ansvarar för att det finns tillräcklig kunskap i organisationen, och att kommunstyrelsen kommer att genomföra utbildningsinsatser i samband med implementeringen av programmet. En tydligare ansvarsfördelning gällande

kunskapsspridning och utbildningsinsatser vore önskvärd, så att förvaltningen i god tid kan planera för eventuella interna utbildningsbehov.

Arbetsätt och verktyg

I programmet anges att tillgänglighet samt universell utformning av nya tjänster och produkter bör beaktas vid upphandling. Kulturförvaltningen ser ett behov av stadsövergripande vägledning gällande hur sådana krav konkret kan utformas vid upphandlingar.

Vidare anges att staden i sin bidragsgivning behöver krav ställas på tillgänglighet, vilket samspelar med den föreslagna indikatorn ”Andel aktörer som beviljats stöd till kulturprogram som bedriver verksamhet i lokaler som är fysiskt tillgängliga för personer med funktionsnedsättning”. Här kommer förvaltningen behöva se över vilka verktyg som finns för att mäta och redovisa tillgängligheten till det fria kulturlivets lokaler, och hur kraven på tillgänglighet ska vara utformade i bidragsprocessen.

Funktionshinderrådets synpunkter

I beredningen av remissvaret har kulturnämndens råd för funktionshinderfrågor ombetts inkomma med sina synpunkter på remissunderlaget. Rådet har vid sitt sammanträde 2017-12-05 framfört följande synpunkter:

- Det är viktigt att de program som staden tar fram har röd tråd så att när man läser ett av programmen kan se att det finns en strategi.
- I programmet hänvisar man inte till handboken ”Stockholm - En stad för alla”. Om det hade gjorts hade de som läser programmet att det finns mer att läsa när det gäller stadens arbete med att göra staden tillgänglig.
- I ett program av detta slag så måste man slå fast att arbetet med att göra staden mer tillgänglig inte bygger på särlösningar utan att tillgänglighetsarbete börjar redan i planeringsstadiet. I det arbetet ska funktionshinderrörelsen var delaktig, för det är de som vet hur det är att leva med olika funktionsnedsättningar.
- När det gäller den fysiska tillgängligheten är det viktigt att även icke-publika lokaler är tillgängliga - detta för att inte göra det omöjligt att anställa personer med funktionsnedsättningar. När staden upphandlar t. ex. konferenser, utbildningar och datasystem ska man ställa krav på att

tjänsterna är kompatibla med de hjälpmedel som en anställd med funktionsnedsättning behöver för att kunna jobba.

- I avsnittet ”Arbetsätt och verktyg” saknas funktionshinderråden, som enligt staden är en viktig resurs. Även samarbete med de olika organisationerna är mycket viktigt, eftersom de sitter på kunskap om hur man vill ha det för att samhället ska fungera för människor med olika funktionsnedsättningar.
- Det borde vara möjligt att straffa de förvaltningar/bolag och nämnder som inte lever upp till de mål som fastställts.
- När man tar fram en budget och verksamhetsplan är det viktigt att funktionshinderråden involveras, likaså när man redovisar VP och Budget. Detta för att råden skall känna sig delaktiga.
- I arbetet med att förankra programmet måste man ta hjälp av de som sitter i de olika råden. Det ger en möjlighet till kommunikation och erfarenhetsutbyte.
- En viktig sak i demokratiarbetet är att de dokument, e-tjänster och hemsidor som staden tar fram är tillgängliga för alla. Det innebär att språket skall vara sådant att även människor med kognitiva funktionshinder kan ta del av dokumenten och hemsidorna.

Bilaga

Remiss av Ett Stockholm för alla – Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023, som inkom till kulturförvaltningen . Dnr KS 171-1831-2016.